

Tidegården i kyrkotraditionerna

Årsbok 1921 för svensk gudstjänstliv 96 - 2021

Jeg forsøgte at slå en del af denne tekst op på Facebook, men jeg har desværre oplevet nogle gange, at mine opslag på Oldkirkens spiritualitet er blevet censureret og jeg fik denne besked: Dette opslag overtræder vores fællesskabsregler om spam. Vi har disse regler for at forhindre f.eks. falsk annonceindhold, svindel og sikkerhedsbrister. Dette viser, at det formentlig er en robot, der læser det, for det giver ingen mening.

Vi har før set på kirkeforholdene i Sverige, og her hører vi om en tradition, der desværre ikke er særlig kendt i danske kirkesammenhænge.

Jeg var for nylig medleder af en vandring til hellige steder i Lund, noget jeg har arrangeret flere gange, og de sidste gange sammen med kyrkoherde Thomas Stoor fra Svenska Gustafskyrkan. I middelalderen var der 27 kirker og klostre i Danmarks gamle ærkestifts domkirkeby. Benediktinere, franciskanere, præmonstratensere og domikanere havde klostre - og dominikanerne er vendt tilbage i nyere tid. Vi besøgte også Arken, den nærmeste kirkelige boghandel ved Danmark, hvilken også kan anbefales. De forhandler også ikoner og liturgisk udstyr og præsteskjorter - de sidste er i almindeligt brug af svenske præster, og de messer normalt også ved gudstjenesten. Boghandlen kan besøges på www.arken.se, det kan meget anbefales - også til internetsalg. Her faldt jeg tilfældigvis over en spændende bog, som jeg gerne vil omtale her. Som formand for Selskabet for Tidebøn og Gregoriansk sang burde jeg nok skrive noget mere om tidebøn og tidebøger. Vi har fået meget fra svenskerne i denne henseende, og man kan stadig hente inspiration hos dem, som genfandt tidebønnen i den lutherske kirke i Norden, og hvor den er almindeligt anerkendt her snart 100 år efter.

Årbogens første redaktør var netop Arthur Adell, præst og en af den moderne tidegårds fædre i Sverige, hvis arbejde er forudsætningen for Dansk Tidebogs 1.-3. udgave. Derfor er det nærliggende at se på, hvor den svenske tradition står i dag.

Af forordet til årbogen læser vi:

... 2021 er det nemlig ikke usædvanligt at tidegård i Sverige læses eller synges i videre økumenske sammenhænge end katolske og lutherske, såsom f.eks. i forskellige frikirkelige traditioner. Ofte tiltager tidebønnerne sig her specielle og kontekstuel afhængige udtryk, men følger ofte grundprincipperne i Psalterets læsning eller sang opdelt på en ugecyklus. Et belysende eksempel er det - desværre fornylig ramte af forandringer - økumeniske kommunitet i Bjärka-Säby [Nya Slottet, grundlagt af Peter Haldorf, ovs. anm.]. Dette har alt væsentligt rødder i en pinsekirkelig tradition, men med en modificeret vestkirkelig tidebøn som et af sine fromhedsfundamenter. Derudover synges og læses tidegård i en tidsalder af tiltagende individualisme også af mange individer helt på egen hånd, uden det menighedens bønssfællesskab, som var en forudsætning for at genindførelsen af tidegården i 1900-tallet skulle få en bredere accept. Jimmy Österbacka behandler i denne årbog en digital tidegårdssituation, hvor netop de frikirkelige sammenhænge får en interessant betydning i pandemiens tidehverv. - Tilf.: jfr. Zoom-tidebønnen i vores Selskab

(...)

Den interesserede opfordres til at læse denne bog, ligesom tidegården foreskriver læsningen af Psalteret: kapitel for kapitel - dvs. som cyklus, i lyset af såvel indskudte tillæg som af det vigtigste tidligere læste - og med kontemplation i eget kammer mellem de læste dele.

Slutbemærkningen her er jo interessant, idet den lægger op til at læse informativ litteratur ligesom tidebønnen.

Om gregoriansk sång och svenskspråkig sjungen tidegård under 1900-talet (Sverker Jullander, prof. i musikalsk gestaltning - ydre fremtræden)

Dette afsnit i årbogen er en interessant beretning om den gregorianske sangs genopståen i den svenske kirke.

Tidegårdens fædre var sognepræsterne Arthur Adell og Knut Peters, som i 1920'rne begyndte arbejdet med at udgive tidebøger, der kom i flere små og efterhånden større bøger. Den første, lille tidebog var Evangelisk Tidegård fra 1924 med laudes, vesper og completorium. De herrer var meget optaget af tekstlægningen, især af psalmerne i deres bøjninger. Betoningsforholdene på svensk og latin er forskellige, og de latinske principper måttet lempes, hvilket man arbejdede meget med. Noget andet var, at man holdt på, at når tidebønnen skulle synges, skulle det kun ske ved gregoriansk sang.

Hvilket man har holdt fast på lige siden, og som vi også overtog i Dansk Tidebog. Altså indtil jeg brød med dette og vi indførte nykomponeret neogregoriansk sang.

Udfordringen for de to pionerer kom allerede i 1925, da *Vesperale för Svenska Kyrkan* udkom som officiel bog med ærkebiskop Nathan Söderblom i spidsen. Der kom også et tillæg: "Psalterium" med Davids psalmer. Her havde man også enkelte eksempler på nykomponerede melodier til de bibelske psalmer - med akkompagnement. Det var et alvorligt brud med traditionen. Jeg vil dog hævde, at det at synge gregoriansk tidebøn på svensk var da også et brud med den latinske tradition. Også hvad angår bøjningerne i psalmodien var pionererne uenige flere steder. Men de lærte alligevel efterhånden noget af *Vesperalet*. Altså havde de trods alt nogen at spille bold med, hvilket jo betød ikke blot meget for udviklingen, men også for udbredelsen.

Vi arvede hele tankegangen og principperne fra svenskerne, men i Danmark har vi ikke haft en officiel liturgisk udgivelse at spille bold med, hvilket jo også har præget vores udgivelsesarbejde, der har kørt lidt snævert i egen retning uden påvirkning fra andre i Danmark. Og som heller ikke havde samme mulighed for, at det kunne påvirke udbredelsen. Vor søsterforening *Laurentius Petri-sällskapet* grundlagdes 1941 af Adell og Peters og overtog da udgivelsen af tidebøger - mens *Dansk Tidegærd* grundlagdes i 1965 uden at overtage udgivelserne i Danmark, hvilket jeg mener, var en fejl.

En forskel er dog, at mens svenskerne fandt mange melodier i svenske og danske manuskripter og bøger fra 1400- og 1500-tallet, har vi i Danmark hentet en del fra tyske og engelske kilder. Og svenskerne anerkender stadig ikke, at man kan synge tidebøn på andet end gregoriansk sang - men kun forenklet neogregoriansk.

Vi står altså i den danske tidegærd faktisk mere isoleret i vores kirkes tradition. Jeg har forsøgt at råde bod på det ved, at vi har arbejdet med nykomponerede melodier som supplement. Her var det jo, at den officielle kirke burde have udgivet sådan noget til gudstjenestebrug, men det mislykkedes jo i forbindelse med den nye salmebog. I modsætning til Sverige, der har *Psalmer* med nykomponerede melodier i salmebogen.

Både herhjemme og i Sverige er vi i nyere tid gået over til notation af noder uden halse.

Dette var et forsøg på at belyse situationerne i de to lande og at sammenligne dem. Dermed en slags status, så vi også ved, hvor vi står, hvis vi inviterer *Laurentius Petri Sällskapet* med til Nordisk Kirkemusiksymposium, som jeg omtaler senere.

Bøger: 1. Den omtalte - 2. Svensk Tidebog - 3. Dansk Tidebog (nyeste udgaver)

